

## ВІД ЕКЗЕКУТИВНОГО КОМІТЕТУ

до всіх філій, відділів, і товариств Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім.

Дорогі Товариші!

Наступає зимовий сезон організаційно-освітньої праці нашої організації. Ви знаєте, що організацію судять не по назві, але по її активності і життєздатності. Звичайно, в Канаді, як країні переважно рільничій, робітничі організації в літі виказують менше життя, але настає осінь а з нею і активна праця. Наша організація також повинна стрянути з себе літню байдужість і взятися до праці. Програми цієї праці ми тут не збираємося Вам викладати, бо ми сказали її в останньому об'їзді до всіх філій, відділів і товариств. Тепер тільки пригадуємо Вам: візьміть собі цей об'їзд за програму організаційно-освітньої праці на місяць. Перечитайте його ще раз на зборах всіх зарядів філій, відділів і товариств, на зборах зарядів жіночих відділів, або найкраще на загальних зборах всього членства організації, що існують при ваших філіях і відділах, обговоріть докладно, зважте свої сили і вложіть свою місцеву програму організаційно-освітньої праці на сьогоднішній зимовий сезон.

Першим боевим завданням поставте збільшення членства своїх відділів. Для цього улаштовуйте пропагандові мітинги, використовуйте представлення, концерти та різні підприємства.

Друге завдання просвітні курси для грамотних-дорослих своїх членів і членкинь, а також окремі для неграмотних. Ліквідуєте неписьменність в рядах своїх відділів.

Зміцніть Робітничі Діточі Школи, доглядайте, дбайте про них. (Невідомо видале і розширяється книжка-інструктор для всіх Робітничих Діточих Школ, яка допоможе вчителям і шкільним повести навчання в школах по одному плану.)

Займіться організацією СУРМ (Спілка Української Робітничої Молоді), поставте цю організацію на тривкий ґрунт, навчайте зносини з її центром згідно з ухвалою статуту СУРМ.

Догляньте і дайте всьому можливість розвиватися при всіх філіях, відділах і товариствах драматичним гурткам, хорам і оркестрам.

А загально запровадьте товариську дисципліну у всіх цих організаціях, оживіть їх і поставте в них роботу так, щоб вона була для всіх членів не тягаром, але розривкою, щоб члени виконували її не з примусу, але з охотою. Для цього не накладайте всю працю на одиниць, а поділіть її рівномірно на всіх членів і членкинь після їх здібностей.

Всі відділи, що близько фармерських околиць, треба щоб увійшли у тісні зносини з фармерськими товариствами і одні дружною допомогою, взагалі, сильніші, щоб допомагали слабшим і не ділилися на "ми" і "вони", але щоб працювали як одно нерозривне тіло.

Візьміть собі класи Театральної Робітничої Студії у Вінніпегу: "Менше балачків — більше діла!" "Користайтеся з кожної хвилини!" "Товариство і товариський обов'язок!" "Приходьте на час на збори!" "Рух — це життя — проч з мертвечиною!"

Зрозумійте і виконайте ці класи, а ваша філія, відділ і товариство, а з ними і ціла наша організація оживуть, зростуть чисельно, морально і матеріально!

За роботу, товариші! і товаришки! Не відкладайте на завтра, а зараз таки беріться!

На закінчення ще дві важні, заведданні справи.

Перша — вже надбавляється час 6. З'їзду Т.У.Р.-Ф.Д., а це не виповнені кошти подорожі делегатів на 5-ий З'їзд. Деяким відділам, що понесли великі кошти, ще до цього часу не з'явилися тому, що ті відділи, які понесли менші кошти, до цього часу не заплатили своїй пайки.

Товариші, ми не сміємо кривдити одних на рахунок других. Раз з'їзд ухвалив, щоб кошти подорожі делегатів були повні рівно всім членством Товариства У.Р.-Ф.Д., це мусить бути для нас законом. Коли це не практично, то хай слідуючий з'їзд не переухвалить, але за 5-ий з'їзд кошти мусять бути повні згідно з ухвалою 5-го з'їзду. Якщо відділи, які ще не заплатили своїй пайки, не зрозуміють цього в найближчій часі, Екзком проголосить їх в газеті.

Просимо всі філії, відділи і товариства, при яких є вже зорганізовані відділи СУРМ, подати до відомо Екзкому всієї про них інформації, а саме: коли зорганізований відділ, скільки числять членів і яка робота у них ведеться.

Зробіть це таки зараз!

М. Шатунський, секрет.

P.S. Цей закликання обов'язково перечитати на зборах всіх філій, відділів і товариств.

## Вісті з Радянських Республік.

## НА ПЛЕНУМІ КИЇВСЬКОГО ГУБ. КОМІТЕТУ.

Дня 17. вересня відкрився пленум київського Губкому. В завіт секретар Губкому Лаврентій сказав, що організація незалежного селянства на Київщині змінилася в господарським відношенні, а вневдовзі буде політичним центром селянського життя.

Вжито заходів для поглиблення бази промисловості в губернії.

## АРСЕНАЛ — СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЗАВОД.

Червоний Арсенал в Києві перебудовується на великий сільсько-господарський завод, який буде виробляти сільсько-господарські машини. Завод "Фізико-Хемік" в Києві буде одним з радянського Союзу виробляти водоміри. Невдовзі приступиться до будови нового великого залізничного двірця в Києві.

## ВЕЛИКА ДЕМОНСТРАЦІЯ УЧИТЕЛІВ В КИЇВІ.

Підчас пленуму Губкому в Києві, до будинку Губкому підійшла велика демонстрація вчителів. Делегати від учителів гаряче виступили Компартію України, висловили готовність працювати під її проводом і віддати всі свої сили-праці для освіти селянської бідноти.

Вчителям відповідав Т. Г. Гринько, голова Губвиконкому, який зазначив, що кількість вчителів, що співчуває Компартії, з кожним днем збільшується. Після привітань, учасники співом Інтернаціоналу стрункими рядами пройшли головними вулицями міста.

## УКРАЇНІЗАЦІЯ НА ПОДІЛЛІ.

Майже по всіх губернських округах та районних радянських установах відомство вже цілком переведено на українську мову. Українізовано також цілком всі трудові школи та школи ліквідації неписьменності. По всіх подільських Вищих Учбених Заведеннях (В.У.З.) заняття провадяться тільки українською мовою. До семих роковин Жовтня увесь апарат губернії цілком буде українізовано.

## РОКОВИНІ БУХАРСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

У старій Бухарі (в Малій Азії) урочисто відсвятковано в половині вересня четверті роковини Бухарської Революції. У зв'язі з святом бухарський Ц.К. оголосив амністію.

## ВЕЛИКІ РОЗМЕЖУВАННЯ НАРОДІВ С.Р.С.Р.

З усіх частей Радянського Союзу повідомляють про великі адміністративно-національні розмежування різних народів, що заселяють С.Р.С.Р. Коли сарські колонізатори та їх наймити намагалися відокремлювати народи, щоб їх ослабити і над ослабленими панувати. Попередньому ладові треба було також заповнити розум і серця поневолених націй мрією та прагненням національного об'єднання, щоб усунути класові суперечності. Радянська влада, навпаки, старається як найкорше позбутися цих пережитків та дає волю розвитку соціально-класового інстинкту. Тепер відбувається широке розмежування серед народів середньої Азії, де творяться окремі адміністративні одиниці, т. зв. національні автономні республіки.

## ВІДЗВА ТУРКЕСТАНСЬКОГО Ц.В.К.

Надзвичайна Сесія Туркестанського Ц.В.К. ухвалила проект національно-державного розмежування Туркестану. Ухвалила також відозву до всіх народів Туркестану в Середній Азії. У цій відозві зазначено, що національно-державне розмежування Туркестану є неучуваний в історії народів крок у справі встановлення міжнародних відносин та сталого національного миру серед народів Середньої Азії. Тепер трудящий люд в Туркестані, а також і народи всієї Середньої Азії, можуть перекопати на тих великих збудовках, що їх принесла людству на своїх прапорах Жовтнева революція. Державно-національне розмежування Туркестану — це нова ланка в ланцюгові найважливіших збудовок Радянського Союзу народів Туркестану.

## РІЖНІ ВІСТІ.

## ПРОТИ МЕКДОНАЛДІВСЬКОГО "СОЦІАЛІЗМУ".

"Інвінг Стандарт" наводять випуску із передмови, написаної британським "робітничим" прем'єром МекДоналдом до нового видання його книжки "Соціалізм критичний та конструктивний".

У своїй передмові МекДоналд захищає ідеї співробітництва класів, заявляючи, що робітники, які страйкують "забавляють, що вони є членами одного громадського об'єднання, та що, заповнюючи школу суспільству, вони цим шкодять і самим собі".

Далі МекДоналд пише: "Слід підкреслити, що страйки, підвищення зарплати, зменшення виробництва не тільки не ведуть до соціалізму, але, навпаки, можуть навіть направити соціалістичний рух по фальшивому шляху".

Визначний член Партії Праці, Ленсбері, запитаний з цього приводу кореспондентом "Інвінг Стандарт" сказав: "Я зовсім не можу зрозуміти цього. Я гадаю, що прем'єр був дуже втомлений, коли писав ці рядки, бо не знаю ні одного трейд-юніоніста, що вважав би страйки за що-небудь незрозуміле".

"Я один із тих, котрі гадають, що професійний та політичний шляхи робітничого руху взаємно необхідні та що робітники ніколи не відмовляться від своїх прав на страйки і

на вимогу поліпшити життєвий рівень пролетаріату. Поки існує капіталізм, до того часу завжди виникатимуть конфлікти між робітниками та підприємцями. Ніколи не виникають конфлікти тільки між членами одної класи".

Визначний діяч трейд-юніонів Бен Тилет сказав представникові "Інвінг Стандарт": "Кожний політичний діяч, що хоче знати всі галузі, не може бути спеціалістом ні в одній із них. МекДоналд не знає як слід професійного руху, а через те його критика не більш авторитетна, ніж критика якого-небудь іншого політичного діяча. У нього в професійному русі немає безпосереднього досвіду, а останні 8 місяців він був так зайнятий, що не мав змоги докладно вивчити професійний рух".

## ТАЙНІ ПЕРЕГОВОРІ ФРАНЦІЇ З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНОЮ.

Між військовими міністрами Франції та Чехословаччини ведуться таємні переговори про військовий союз в цілях наступу. Переговори ведуть з боку Франції: маршал Фош, генерал Ноле та Пуанкаре, чехословацький військовий міністр Удржал був недавно в Парижі і відвідав генерала Ноле та був на нараді в згаданий справі.

Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісті"!

## 3 поля науки і техніки

## НАУКОВІ ТОВАРИСТВА НА УКРАЇНІ.

Щоб допомогти організуватися поодиноким вченим, а також широким коштам молоді, що бажали б працювати на полі науки, Всеукраїнська Академія Наук виробила віршений Статут Науківих Товариств, що мали б організуватися до всієї України і в своїй науковій праці бути в постійному контакті з Всеукр. Академією Наук.

Ці товариства мають наладжувати і поширювати наукову працю, об'єднувати коло себе вчених дослідників для природничо-філософсько-історичних студій і провадити енергійну роботу по дослідженню життя на території українського народу. Наукові товариства вже заснувалися в Харкові, Чернігові, Лубнях і Катеринославі.

## НАУКОВА ЕКСПЕДИЦІЯ В ПІДГУНОВІ ОКОЛИЦІ.

Поверх 200 вчених, дослідників, географів та їх асистентів вийшли в ліній з Ленінградської Академії Наук на мало відомий діостростр Нова Земля, що лежить на Ледовитім океані на північ від Сибіру. Головою експедиції є проф. Матушевич. Експедиція має

розслідувати всі фізичні прикмети острова, головні геологічні і дати звіт з наслідків Ленінградській Академії Наук.

## АЕРОПЛАНИ БЕЗ ЛЕТУНІВ.

В Америці закінчилися досліди над військовими аеропланами, що можуть літати без летунів. Апарат самостійно здійснюється з місця на певну висоту, пробігає незначну роботу (скидає бомби), після чого сам вертається назад.

Механізм машини, уявляє з себе дуже складну систему, що складається на конструкцію людського організму.

В основу системи покладено так званий "жироскоп".

Жироскопи функціонують як мозок, численні клапани і труби — як нерви, пневматична сила (сила стиснутого повітря) — як м'язи і т. інш. В залежності від бажаного польоту (напрямок, висоту, час польоту) механізм аероплана перед пуском відповідно налагоджується.

Групою з усього числа таких аеропланів можна правити по радіо з землі, або з пільотного аероплану, в супроводі якого летить ця група.

Цей аероплан може піднятися до 250 кілограмів тягару.

## ВСЯЧИНА

## ПРИХАПЦЕМ.

Стара форма, новий зміст.

(Співаєть на голос: "Щингленок маленький, думає — гадає".)

Закурився Рипиндія, Думає — гадає: "Находився по готелях — Держави чорт має".

Дуже-ж вона захотіла Дильоматом бути, Трибул згаду причепила: "Подивіться люде".

Вдалася вона до ганку Польського консуля, Він як дав їй в громадянку — Свиснула, як куля.

Полетіла до Тарнова, До "гед"-отамана, Впала до стін — заплакала: "У-ен-ер пропала".

Закурився Рипиндія, Думає — гадає: "Трибула загубила І держави чорт має".

Зрештою, Півенько Куркуленько.

М. Синьоверголець.

## Голодного року.

(Спомины.)

(Продовження.)

— "Вон пейл із еноф!" — сказав вія, але я не розумів і готовий був плакати.

— Він каже, що одного пейла досить, — пояснив мені, я київський робітник. — Носи лише одним пейлом, — додав він.

Для мене все було загадочне. До роботи мене ніхто не приймав, бо мене "покачували", ніде я не вписаний, воду пошу і не знаю-що мені буде платити. Вже дві години виробив. Іван бачив, що бос видер мені з рук пейло і аж захопився так емісяся. Раз-у-раз шептав щось до уха Кирілові.

Ось вже й п'ятер надійшов та списував номери. Підійшов і до мене.

— "Гнат із юр номер?" — я стиснув плечима і відійшов. Я прислухався Івана. Він прислухався Івана.

— Який його номер? — спитав Іван Івана.

— Він ще не вписаний. Його прийняв форман, як потім віддасть й не було часу вписати.

Писар записав мого назвище і дав мені номер та відійшов. Я зрозумів, що Іван крутить. — А як він співає боса?

— Він всіх не буде питати, — сказав Іван, форман будуть думати, що тебе прийняв бос, а бос буде думати, що тебе прийняв котрийсь із форманів. Добре, що ти вже вписаний. Будеш робити, лише нічого піком не кажи.

І я носив воду і ніхто більше нічого не питав мене.

Там платили по 15 центів на годину, а за харч обтягали двадцять доларів в місяць. Робили по десять годин денно. Коли дощ, то сиділи в вагонах, грали в карти, співали і гралися. Платили за це не було. Англіїців майже не було, лише самі "старші". Все речу "чужинці", переважно наші емігранти.

Робота поступала скорим ходом вперед. Машини. Кожного дня гонили по три милі, а часом й більше. Цю дві-три милі, свіжі мотари, ліси, Індіяне і білі фармери. Кожного дня переходили сотки людей різних народностей. Деякі з пакунами, деякі застало до борів. Співались коло нас, просили в босів роботи, але все безуспішно.

— Маю досить людей, — була відповідь, коли заштовхали боса.

І вони йшли далі. Йшли без ніякого плану. Прямували на широкі степи Саскечевану, на жнива, хоч до жнив було ще два й пів місяця. Голод не жартував й гонив їх в безстію. Коло "наших" вагонів вони часті спиналися; просили в кушарі їсти, або вибирували останки, які кушар вишпав з помиями.

Голодний рік. Ті, що не мали роботи — голодували, а ті, що мали, то хоч не голодували — працювали піддармо.

Наші, що недавно поприїздили з краю, не привикли не лише до машинної роботи, але не привикли до того харчу. Цілий день надивляється тайзів, набагається коло "пай-пера", а вночі це й поїд вагонів, бо в животи тисне...

Вечерами "пайри" білизу, а в неділю пшасли листи до своїх рідні в старім краю. Деякі пошквардали на своїх пошквардали образки: св. Миколая, матір божу і прочі, а інші не мали нічого.

Ось там в кути на ліжку ліжко, що болить в середині, а там — факі плаче: "Ой нога, нога!" Той з оббитою рукою, а той з підбитим оком. Машини, тайзи, релієси, а вони не привикли до цієї роботи. Кожний равася зі шкіри, щоб задержати роботу та й пірвати палій, пошквардали руки й ноги.

Киріло кожного вечера лягав зачасу спати, а неділями читав.

Іван кожного вечера ходив по всіх вагонах, шпав "букам" листи до старого карлика, ворожиків ім в карти, а вони за це стелили йому ліжко і прали білизну. Неділями Іван ходив до фармерських двохат, вертав пізно вночі, часом підпитий.

Одного дня, в суботу під вечір, я зауважив, що мені щось легко стало. Маю до кишень, а грошей нема. Трійцять доларів, двомісячна платня пропа-ла. Хтось вкрав. Положив я пейло, а самий пішов у фосу і почав плакати. Трійцять доларів було великим скарбом для білого емігранта того (1908) року. Я вже закушав одного, хоч ще й не повного голодного року й старався всіми силами заощадити на зиму.

А тут якийсь ворог ханув. — Чогось "потербої" плаче! — говорили робітники й показували на мене.

Прийшов бос, прикликав переробника, почали мене випитувати і я сказав, що загубив гроші. Прийшов й Іван, Киріло, шукали скрізь, але без успіху.

— Ти не плач, ми все це "сфіксуємо", — потішав мене Іван.

А Іван був хитрий. Хоч й гошнітер, але добрий "ворожик-бінт", добрий "детектив". Він був певний, що гроші хтось вкрав. І ось по спінченню роботи ми повечерали і всі позавідали до вагонів.

Віні манігрули, як не віддасте хлопцеві гроші, то я вас всіх скажу арештувати! — сказав Іван стоячи на середині вагона.

— Та хто-б то крав...

— А хто-б його бог побив хто знав!

— То на, шукай!

— Скаржилась біди емігранти, але Іван натискав: "мають тут бути!"

— Я зараз вишукаю. Ставайте всі в ряд! Так як при війську! — комендував Іван. Всі слухали, аж триселися. Вони-ж темні селяне й не знали, чи Іван мав право до них, чи ні. Старші "канадіє" сиділи собі на ліжках і лише емілялися в кулаки.

Іван витягував жеману сірників і дав кожному, що-б взяв в губи. — Всі держали по одному сірникові в губах.

— Тепер, хто буде мати найдовший сірник, то той знає, де гроші. Отже я вже починаю відбирати.

Іван витягував кожному з уст сірник і пильно глядів. На останку відібрав один сірник наполовину перекушений.

— Ось й бачите! — сказав Іван. Як і відмітали такі самі сірники, як і я подавав, а от цей свій надів. Боявся, щоб його сірник не був довший і половину загладив. В тебе братчику й гроші!

— Що-б мене матка боска скаржала, як я вкрав. Я бігме...

— Мовчи!

Почали шукати по кишенях і нічого не знайшли. Чоловік триселся, просить, кличуться, але Іван не дарує. Пішов на його ліжко, почав шукати в білі й найшов зашпелені в хустинці.

— А це що?

— Та...

— Мовчи!

Розважав, а там було сорок доларів.

— Не кажіть босови... Я сам все залагоджу... Я не хотів, я мусів, — благав бідний чоловічина.

На него рушили всі з кулаками, але здержалися. А він плакав і трисав, вивав на коліна й благав, щоб босови не донесли.

— На що-ж ви крали? — спитав хтось.

— Там у Вінніпегу моя жінка і двоє дітей, вже чотири місяці без цента й куса хліба...

Я приобіцяв, що приїжду, бо ж лише з краю прїблуду й нема знайомих і нема де мешкати. Я ще й своїх десять доларів дам, лише не кажіть босови, щоб не відправив мене від праці! — благав чоловік.

Іван вернув мені трійцять доларів, а десять звернув йому назад. Всі його добре насварили, намахали руками й дали спокій. Боса повідомили, що гроші знайшли в рові. Кожний був злісний, що в вагоні знайшлися злодій, але й всі співчувували і співчували його горю. Треба було каміної душі,

що-б не зворушилась. Дорогий чоловік і плакав!

— Не чоловіка клічуть, — сказав Киріло, — а цей лад. Його жінка й діти у Вінніпегу десь голодні й виглядають, чи почтар не принесе листа з грошми, а грошей нема. І злидні заставляють людину творити це, що її самий неміло.

— Так, так...

— Правда.

— Бігме, ви правду говорите.

По коротких балачках й шепотом всі пішли спати.

Крик, шум, релієси не сунулися, тайзи стали, інженер, фарман, кондуктор, бос, всі побігли наперед.

— Що сталося?

— Поломилася машина?

— Чоловіка вбило!

Всі рушили наперед. Вбитий чоловік. Лише кров видно на його вишиваній сорочці. Вже не дихав.

— "Піпав"...

Так звали його боси. В писаря він був записаний Михайло Заверуха. Походив з Святинського повіту, але з якого села, ніхто не знав. Там були мішані люде, а з того села, окрім него, не було більше нікого. Головні річи полишив десь гроші знайшли в рові. Кожний був злісний, що в вагоні знайшлися злодій, але й всі співчувували і співчували його горю. Треба було каміної душі,

(Дальше буде.)